

Коментари към графиките и таблиците

№ 1

Тук се позоваваме най-вече на развитието на трудовия пазар като важен критерий за макроикономическата среда. Точно през последните 2 години бяха създадени нови работни места, при което безработицата значително намаля, макар че броят на работоспособното население се увеличи.

Освен това, значително нарасналият брой на постоянно заетите на трудов или служебен договор свидетелства за растящата прозрачност в тази област.

№ 2

Графиката показва постоянен растеж на БВП от около 25 милиарда през 2000 г. на 38 милиарда през 2004 г. Въз основа на очакваната стабилна скорост на растеж от 5.5%, нарастващите чужди преки инвестиции и естествено много по-динамичните вътрешни инвестиции, а също така и общото оживление на икономиката се очаква нарастване на БВП до 42 милиарда за 2005 г.

Икономически активни № 3

Графиката говори за спиране на тенденцията за изтичане на работна сила от България. Поради това може да се каже, че е направена **решителна крачка** за едно по-стабилно икономическо развитие и развитие на трудовия пазар. Само през 2004 г. бяха създадени 97 000 нови работни места. Наблюдава се известна тенденция за възстановяване и стабилизиране на малките и средни предприятия, една относително по-висока динамика в развитието на частните предприятия изобщо и повишаване на броя на съвместните предприятия, които имат двоен принос с оглед производителност на труда и създаване на привлекателни работни места.

За 2005 г. се очаква леко покачваща се тенденция.

Инфлация - № 4

Забелязва се стабилизиране на нивото на инфлация с тенденция за леко увеличение през следващите години, което обаче с оглед на скоростта на растежа и динамиката на икономическото развитие разглеждаме като приемлива, още повече че процентът на икономически растеж надвишава процента на инфлацията.

Най-ниска инфлацията бе през 2003 г. (около 2,5%), при което за 2004 г. се дават около 4,1%, а за 2005 г. можем да очакваме около 4,5 до 5%.

Платежен баланс - № 5-1

Графиката показва отрицателен платежен баланс в резултат на нарасналото потребление в сравнение с производството в страната, което понастоящем се компенсира от преки инвестиции, растеж в областта на туризма, прехвърляне на спестявания на работещи в чужбина българи, вместо тези средства да се използват за създаване на предпоставки за растеж в икономиката, трансфер на нови технологии, здравеопазване и култура, т.е. налице е огромно разточителство на трудно получени приходи.

Това показва и какви промени са необходими през следващите години. Тъй като динамиката на вноса, особено на не-инвестиционните средства в сравнение с износа е по-голяма, въз основа на увеличението на отрицателното търговско салдо се очаква леко отрицателно развитие на търговския баланс за 2005 г., до около 7,5% от БВП.

№ 5-2.

Австрия е традиционен партньор на България в стокообмена. След икономическата криза от 1996-1997 г., която повлия отрицателно и на двустранния стокообмен, през следващите години се отбелязва непрекъснато нарастващ растеж. Годишите 2003 и 2004 превишават **недвусмислено** (ясно) годините преди прехода, при което през 2004 г. стокообменът нарасна с 45% в сравнение с предната година.

Изнасят се основно двигатели (16,9 %), обувки (16,1%), месни стоки (13,5%) и електрически уреди (13,3%).

Внасяха се медикаменти (19,3%), арматури (16,3%), различни машинни масла (11,4%) и радиоприемници (7,7%).

Общо стокообменът възлезе на 558 милиона долара, при което вносът от 340 милиона значително превиши износа от 218 млн. и доведе до нов рекорд на отрицателния търговски баланс от около 123 милиона долара.

№ 6 - 8

Тук се маркират правните рамки заедно със законово предвидените преференции, а именно от гледна точка на присъединяването на България към Европейската харта за малките и средни предприятия и националната стратегия за развитие за 2002-2006 г. Особено се обръща внимание на насърчаването на предприемаческия дух, на административната и финансова среда, а също така и на развитието на информационната система.

Значение на МСП - № 9

Делът на малките и средни предприятия в brutния вътрешен продукт нарасна от 10.3 % през 2001 на 11 % през следващата година. През 2004 г. този дял възлезе на 13%.

През 2002 г. МСП дадоха 34.2 % от добавената стойност на предприятията (през 2004 г. – 36%). При сравнение на стойностите от предходните години се забелязва възходяща тенденция, започнала през 1998 г., когато делът на МСП в добавената стойност възлизаше на 25.4 %, през следващата година нарасна на 30.72 %, през 2000 г. остана почти непроменена, а през 2001 г. достигна 31.2%.

В сравнение с относително по-малкия принос на МСП за крайния резултат от икономическата дейност в страната, измерена с дела в brutния вътрешен продукт, МСП се отличават с двойно по-голям принос в общата заетост в икономиката. През 2001 г. 25.7 % от всички трудещи се бяха заети в МСП, а през следващата година делът на МСП в броя на заетите нарасна на 27.3%.

Нарастването на производителността на заето лице в МСП е 5.9% за 2002 г. и 7% за 2004 г. в сравнение с предходната година. С това нарастване МСП изпреварват нарастването на трудовата производителност общо в българската икономика, която в същия период бе 4.7%.

Делът на МСП в преките чужди инвестиции е обаче малко над около 30%. Данните показват, че предприятия с 250 и повече сътрудници са привлекателни за чуждите инвеститори.

№ 10-1

Статистиката показва леко обратна тенденция на броя на най-малките предприятия и стабилен брой на предприятията с над 100 работници.

В средните предприятия от до 100 работници се отбелязва постоянен растеж от около 6,7 % през 2000 г. до 11 % през 2004 г. Динамиката позволява прогноза от около 14% за 2005 г.

В тази група попадат повечето съвместни предприятия, които имат най-висока производителност на труда и значителен дял в експорта.

№ 10-2

На това място се показва сегашната електронна готовност на България, като очаквано състояние 1 година след влизането на България в ЕС. Докато при разпространението на Интернет, познанията за компютрите и броя на училищата с Интернет можем да прогнозираме аналогично ниво през 2008 г., при общото покритие с компютри остава значителен дефицит.

Към № 11

Графиката показва, че икономическата реформа е станала необратима още през 2000 г., тъй като за първи път броят на заетите в частния сектор достига 50%. През 2004 г. заетите в частния сектор са вече два пъти повече, отколкото в обществения сектор, което обяснява и оценката на Европейския съюз, че България има функционираща пазарна икономика.

Статистически данни за броя на заетите в милиони

	2000	2001	2002	2003	2004
Заети - общо	1,867	1,875	1,973	2,005	2,109
в обществения сектор	0,821	0,764	0,757	0,759	0,718
в частния сектор	1,046	1,110	1,216	1,247	1,392
МСП	-	0,480	0,512	0,574	0,626

Външни дългове - № 12

Общото ниво остава същото (12 милиарда евро), при което увеличението през миналата година е около 12%. Това стана обаче при значително редуциране на държавните дългове от 9 на 6.7 милиарда лева в резултат на успешното реструктуриране на част от външните дългове, при което дълговете от частния сектор нараснаха значително.

За 2005 г. се очаква редуциране на държавните дългове до 6 милиарда, и увеличение на дълговете на частния сектор на 6.5 милиарда евро.

№ 13

Таблицата показва постоянен растеж на валутните резерви на националната банка от около 3,5 през 1998 г. на 6,5 милиарда евро през 2004 г. За 2005 г. можем да изходим от леко обратен ход (6 милиарда евро), тъй като са предвидени предсрочни изплащания на заеми (около 400 милиона евро) и резерви за инвестиционни фондове за инфраструктурни проекти в размер на 240 милиона лева.

Кредитен рейтинг № 14

След като през 2003 и 2004 г. част от държавните дългове бяха уредени, респективно реструктурирани и размерът им с това бе редуциран с около 860 000 евро, кредитният рейтинг на България достигна нивото на инвестиционен рейтинг. Това показва, че България понастоящем се счита за сигурно място за инвестиции, което обяснява и увеличението на преките инвестиции “на зелено” от 1.4 милиарда евро през 2003 г. на 2 милиарда евро.

Банково финансиране - № 15 - 16

След окончателното стабилизиране в банковия сектор се забелязва значително увеличение на кредитите и на интереса на банките от дребни банкови операции и от предприемаческото дребно и средно съсловие. При това темпото на нарастване на кредитите за малки и средни предприятия и на кредитите за частни домакинства (потребителски кредити) ясно изпреварва темпото, с което се увеличават кредитите за големи предприятия в частния сектор.

По официална статистика на БНБ обхватът на кредитите, отпуснати в периода септември 2003 г. - септември 2004 г. в левова нарасна с около 50%, а на кредитите в чужда валута – със 114%.

Към края на август 2004 г. кредитирането на частните домакинства достигна годишен растеж от 76%. Кредитите за физически лица и домакинства нараснаха през първите осем месеца на 2004 г. общо с 48% и с това формират $\frac{1}{4}$ от кредитния потенциал на търговските банки.

Още през юли 2004 г. общият кредитен портфейл на банките нарасна на годишна основа с 53% и до края на 2004 г. се отклони от договорения с МВФ процент от 30-35%

Повишеният кредитен индекс не би трябвало обаче да се отрази отрицателно върху стабилността на банковия сектор, тъй като кредитите се отпускат при строго спазване на въведените правила за оценка на риска. Освен това банките изискват гаранции, които най-често надвишават двойно отпуснатите средства. Освен това България трябва към 2007 г. да достигне кредитно ниво от 50% спрямо БВП, а сега то е около 36%.

Проблематично може обаче да се окаже взаимната задлъжнялост на фирмите, която през 2004 г. бе **120% (50 000 000 000 лева)**

Забелязваме значителен скок на кредитите в началните месеци на 2005 г., при което бе достигнато едно високо ниво от преизчислени 6 милиарда евро. 66% от тях отиват за предприятия от не-финансовия сектор. Поради това националната банка предприе рестриктивни мерки, при което основата за капиталовата достатъчност бе повишена на 13,5% спрямо активите, а годишното увеличение бе ограничено до 26%.

При изчисляване на капиталовата достатъчност отпадат освен това изчислената печалба, а също така и финансовите активи. Банките обаче заобикалят това с различни гъвкави мерки, което е отчасти причина за увеличението на частната външна задлъжнялост.

Депозити и кредити № 17

	2001	2002	2003	2004	2005
Активи на банките в % от БВП	41.3%	45%	50.3%	65%	72%
Кредити спрямо банковите активи в %	33.9%	41.4%	52%	52.5%	53%
Депозити от нефинансови институти, измерени с БВП	29.2%	31.1%	35.2%	44.5%	40%
Кредити, измерени с БВП	14%	18.7%	26.2%	35%	43%
Търговски кредити в % от общия обем	72%	71%	69%	68%	65%
Кредити за частни лица в % от общия обем	20%	21%	23%	27%	32%

* Прави впечатление, че кредитите за частните домакинства (т. нар. потребителски кредити) показват най-висок процент на растеж, при което съществува и стабилна положителна динамика при инвестиционните кредити. Все пак, изхождайки от структурата на българските микрофирми, се забелязва често пъти приближаване на кредитите за частните домакинства към инвестиционните кредити, което при всички случаи допринася за оживлението на икономиката.

№ 18 (1 - 2)

При оценка на офертите на кандидат, който е малко или средно предприятие по смисъла на закона за малките и средни предприятия, предлаганата от него цена се приема за най-ниската оферта, ако не превишава предлаганата от друг кандидат цена с повече от

10% за 2005 г. ;

5% за 2006 г.

при което тази разпоредба ще отпадне с приемането на страната в ЕС на 01.01.2007 г.

Безработица - № 19

И сега, както и преди съществува голяма разлика между ситуацията в големите градове София, Варна, Бургас, в които е концентрирана най-голямата част от българските промишлени предприятия и други предприятия като предлагащи услуги,

от една страна, и ситуацията в по-малките градове и села, от друга страна. Там безработицата достига 25-30%, поради което на развитието на МСП се отдава голямо значение, тъй като те могат да поемат значителна част от иначе добре подготвената работна сила и освен това съществуват преференции за слабо заселените региони.

Създаването на 97 000 нови работни места (2004 г.) и общото икономическо оживление доведоха до значително намаление на безработицата от почти 20% през 2001 г. до около 12.5% през 2004 г. За 2005 г. може да се прогнозира допълнително намаление до около 11%.

ПРИХОДИ – № 20   Спестявания № 21

Година	Общо приходи/частно домакинство	Общо приходи /лице
2001	450	173
2002	489	188
2003	548	210
2004	560	214

РАЗХОДИ

Година	Общо разходи/частно домакинство	Общо разходи /лице
2001	328	126
2002	367	141
2003	426	163
2004	450	176

Наблюдава се, макар и бавен, но стабилен растеж на приходите, на разходите и относително стабилно нарастване на влоговете. Естествено това може да покаже само една обща тенденция, тъй като в България сенчестата икономика все още създава приходи, които не могат да бъдат обхванати от статистиката. Вероятно приходите на домакинствата са два пъти по-големи, което сочи и за по-добри възможности за пазарна реализация.

При спестяванията се отбелязва стабилна тенденция на нарастване, при което през 2005 г. ще се достигне отново максималната стойност от около 26% от БВП през 1991 г.

№ 22

При факторите за стабилност и насърчаване редом с политическата стабилност вследствие членството в НАТО и влизането в ЕС през 2007 г. се изтъква и икономическата и финансова стабилност.

Валутен съвет, добра правова основа и либерално външнотърговско право допълват добрия човешки потенциал. Важно е заключението, че са положени предпоставките за необратимост на свободната пазарна икономика.

№ 23 (1, 2)

Особено трябва да изтъкнем при проблемите сенчестата икономика, бюрокрацията, корупцията и бавното **преобразуване** (изпълнение) на съдебните решения.

28

Забелязва се тенденция за увеличение на формирането на общ капитал, при което обаче динамиката на вътрешните инвестиции е по-висока в сравнение със също добрата динамика на преките инвестиции.

Това показва ясно общо подобрения инвестиционен климат.

30 (1,2)

Съществува официална тенденция за бавно увеличение на разходите за трудещите се през последните 12 години, но нивото от годините преди това все още не може да бъде достигнато.

Сравнението с някои нови държави-членки на ЕС показва сравнителните предимства на България в това отношение, при подобна качество на специалистите.

Трябва обаче да изходим от двойно по-големи разходи въз основа на нивото на сенчестата икономика и на липсващата цялостна прозрачност в това отношение.

Икономическа среда

Стратегия за развитие на МСП

Финансиране на МСП

Възможности за развитие на МСП

Фактори на стабилност и насърчаване

Проблеми, които България трябва да овладее

Данъчната система насърчава инвестициите

Развитие на съвместни МСП с германски предприятия

